

Prin cele ce urmează doresc să mă adresez colegilor din țară, celor care au făcut din restaurare pasiune, celor care au suferit mari privațiuni, poate cele mai mari din sistemul muzeistic. Importanța acestei activități la nivel național fiind adesea minimalizată, programele de perfecționare organizate cu foarte puține cadre de specialitate (la care se adăugau condițiile de mizerie în care se supraviețuia 3–5 ani), laboratoarele de restaurare muzeale foarte puțin sau deloc dotate cu aparatul și substanțele atât de necesare, impiedicând în popularizarea rezultatelor obținute, documentația aproape inexistentă, mai ales în unele tehnici, refuzul statului de a se pune la dispoziție o sumă insimă pentru a cotiza în calitate de membru al unui organism internațional de restaurare, bursele acordate de către fostul C.C.E.S. după criterii de cele mai multe ori necunoscute, impiedicând de tot felul în legătură cu colaborările externe, iată numai o mică parte din cauzele care au contribuit la plecarea din țară a multor restauratori buni și foarte buni.

Cei care au rămas s-au străduit să imbine activitatea de restaurare cu cea de autofinanțare, mulți dintre restauratori fiind obligați să execute „diverse” pentru a se dovedi „rentabili”. Toate acestea au dus la dezorganizarea activității de restaurare. Pînă și cei mai zeloși au început să bată pasul pe loc, blazați și efectiv imunizați.

Dar iată că după revoluția din decembrie 1989 se deschid și pentru noi mari perspective și, pentru aceasta, trebuie să ne reluăm munca, să ne oferim serviciile în vederea restaurării lucrărilor grav afectate la Muzeul de Artă al României. O bună parte ne cunoaștem, căci la acest muzeu ne-am format majoritatea, deci este normal să acționăm, dovedindu-ne

respectul și durerea pentru tot ce s-a pierdut, dorința de a recupera ce se mai poate.

Voi continua prin a prezenta o posibilă modalitate de colaborare cu restauratorii din lume prin intermediul revistei de sinteză „Cronica” a Centrului Internațional de Studii pentru Restaurarea și Conservarea Bunurilor Culturale (I.C.C.R.O.M.), referindu-mă la conținutul ultimului număr, cel pe 1989.

I.C.C.R.O.M. și-a propus un program pe termen lung, dat fiind experiența sa de 30 de ani, precum și numărul mare de specialiști pe care îl are pentru toate tehniciile. Programul pune accent pe activitatea prezentă, dar și pe dezvoltarea de noi acțiuni, pornindu-se de la noțiunea de unitate în cercetare și formarea de noi cadre. S-au dezbatut cele patru puncte ale Statutului de funcționare, care sunt:

1. **DOCUMENTAREA** (stringerea, analiza și difuzarea de noi date de restaurare și conservare), subliniind rolul de bancă de date al I.C.C.R.O.M., cu o bibliotecă ce va rămâne specializată strict în domeniul restaurării și conservării. Aceasta va avea patru secții: bibliografie, cercetare în curs, restaurarea și conservarea patrimoniului și formarea specialiștilor.

2. **CERCETAREA** va avea ca scop inspirarea, facilitarea și coordonarea pe plan internațional a acestia. Se va pune accent pe formarea experților, prin organizarea de cursuri, la sediu, cu următoarele materii: teoria restaurării și conservării, metodele de examinare și documentare asupra operelor de artă și istorice supuse restaurării și metode de pregătire a conservatorilor. I.C.C.R.O.M. va incuraja cercetarea prin acordare de burse, atât pentru documentare, cit și pentru pregătirea tezelor de doctorat. Se va pune accent pe promovarea și coor-

donarea cercetării pe plan internațional, recunoscut fiind rolul acestui centru, alături de I.C.O.M. și I.C.O.M.O.S., în cadrul U.N.E.S.C.O.

3. ASISTENȚA pentru toate țările membre, sub formă de expertize de lucrări în restaurare sau ajutor tehnic. Pentru aceasta se impune o mai bună colaborare între țările membre ale I.C.C.R.O.M.

4. SPECIALIZAREA este al patrulea punct din statut. Se prevede un program național (al Italiei), prin crearea de facultăți de conservare-restaurare, precum și de introducere a unor cursuri de specialitate în programele de formare a arhitectilor, inginerilor, criticilor de artă și istoricilor. Se va organiza și un program internațional, după modelul cursurilor de conservare din Trondheim (Norvegia), pentru toate tehniciile, în centre mari cum ar fi Split, Paris, Viena, Lucknow, Roma, Grenoble.

Din anul universitar 1990—1991, se va organiza un stagiu de perfecționare pentru o grupă de experti, ce va dura 3 ani și cite 3 luni pe an, iarna, și o bursă a I.C.C.R.O.M. Se așteaptă candidați. Cercetătorii vor beneficia de asemenea burse. În domeniul conservării se vor organiza cursuri postuniversitare, la un înalt nivel, pentru începători iar pentru țările care au facultăți de conservare-restaurare (mai ales țările africane) se vor organiza cursuri de formare. Programul acesta se numește PREMA și și-a început activitatea în 1986—1987. I.C.C.R.O.M. așteaptă părerile tuturor specialiștilor în legătură cu acest program, adeziunea sau eventuale sugestii bazate pe experiență.

În ceea ce privește a 15-a adunare generală, aceasta s-a desfășurat în perioada 9—15 mai 1989. Au participat delegați din 58 de state membre, precum și observatori UNESCO. A luat cuvântul d-nul Erder, directorul I.C.C.R.O.M., d-na Raidl, direcțoarea departamentului cultural al UNESCO. D-na Masschelain-Kleiner (Belgia) a fost aleasă președinta adunării. Premiul I.C.C.R.O.M. a fost acordat d-lor France-Lanord (Franța) și Mühethaler (Elveția). A fost analizată activitatea anului precedent, situația financiară, s-a aprobat bugetul și pro-

gramul pentru următorii doi ani și s-au discutat aspecte ale activității de restaurare și conservare din unele țări. Adunarea generală a ales director al I.C.C.R.O.M. pentru un mandat de 6 ani, pe d-nul Tomaszewski, precum și membrii Consiliului, ai Biroului executiv și ai Comitetului finanțier.

„Cronica” informează, de asemenea, că I.C.C.R.O.M. organizează la 16-a Adunare generală ce are drept scop raportarea activității desfășurate în cei 30 de ani, în luna mai 1990, la Roma, sub patronajul secretarului general al Națiunilor Unite, d-nul Perez de Cauellar, și a d-lui Mayor, secretar general al UNESCO. Toate statele membre sunt invitate să-și trimită delegați, iar membrii asociați pot trimite observatori.

Revista prezintă, în continuare, sub genericul „Probleme și puncte de vedere”, un sondaj de opinii privind formarea în restaurare-conservare, reciclarea, planurile de activitate în viitor, promovarea unor specialiști în țările în care aceștia nu există decât în număr extrem de redus. Au răspuns specialiști și cadre ale I.C.C.R.O.M.

Sunt prezentate apoi cursurile organizate, începând din anul 1988, de către I.C.C.R.O.M.: „Conservarea picturii murale”, „Conservarea preventivă în muzeu”, „Principiile restaurării științifice”, „Conservarea arhitecturii Universității din Roma”, „Metode pedagogice și folosirea materialelor didactice”, „Conservarea patrimoniului fotografic”, toate acestea organizate în Italia. Apoi, cursurile organizate în alte țări: „Tehnologia conservării lemnului” (Norvegia), curs de vară în Danemarca, curs de vară la Institutul de Arheologie al Universității din Londra, „Conservarea picturii de șevalet” (Bagdad, Irak), curs de restaurare pietrei (la Istanbul), „Analiza și conservarea fațadelor arhitecturale” (Havana, Cuba). Au fost organizate și alte cursuri în Chile, Spania, Statele Unite ale Americii, Finlanda, Franța, Italia, Mexic, Emiratele Unite, Suedia și Thailanda. La acestea au participat un număr mare de restauratori și conservatori din întreaga lume.

Tot în legătură cu pregătirea profesională au fost anunțate cîteva cursuri. Interesant este cel propus de Universitatea din Victoria, Canada, care se va desfășura prin corespondență, cu următoarele secțiuni: 1. Introducerea în studiul muzeologiei; 2. Introducerea în conservarea și restaurarea patrimoniului. Participanții vor primi materiale sub formă de bibliografie, casete video și un manual detaliat. Relațiile se vor menține prin poștă și telefon.

Sub genericul „Bibliotecă și documentare” sunt prezentate noile cărți și studii apărute în domeniul restaurării-conservării, precum și ultimele publicații ale I.C.C.R.O.M., fiind menționate prețul acestora și modalitățile de achiziționare.

Alte rubrici: „Cercetare și dezvoltare”, „Conferințe și cooperare”, „Asistență tehnică” și „Diverse” informeză despre noi forme de desfășurare a acțiunilor I.C.C.R.O.M. De semnalat: în Italia s-a constituit Asociația „Amici dell’I.C.C.R.O.M.”, ce are ca scop popularizarea tuturor acțiunilor organizate de I.C.C.R.O.M. Relații speciale pot fi solicitate la adresa d-lui Marta, Amici dell’I.C.C.R.O.M., 13, Via di San Michele, 1.00153 Roma, RM, Italia.

„Cronica” se încheie cu calendarul acțiunilor organizate în 1989–1990, invitînd toți specialiștii din țările membre să se inscrie cu lucrări. Le voi prezenta doar pe cele din 1990:

2–4 februarie, Colonial Williamsburg, VA, S.U.A., simpozion cu tema „Conservarea tapisceriei de interior”. Adresa: Marc A. William, Project Director, American Conservation Ltd, 87, Depot Road, East Kingston, NH 03827, U.S.A.

1–2 februarie, Washington, DC, S.U.A., simpozion cu tema „Conservarea și restaurarea covoarelor”. Adresa: Sara Wolf Green, conservator, The Textile Museum, 2320' s Street NW, Washington, DC, 2.000 8, U.S.A.

28–30 martie, Guildford, Surrey, conferință internațională „Bridge-Management”. Adresa: M. J. Ryall, Department of Civil Engineering, University of Surrey, Guildford, Surrey, G.U. 2, 5 XH, Royaume-Uni.

14–18 mai, „Întîlnire între civilizații – Muzeul, mijloc de interpretare, restaurare și comunicare”. Adresa: Dr. F. de Camargo Moro, General Director, Museion, P.O. Box, 3 8028, LC, 19, Rio de Janeiro RJ, Brasil.

26–31 august, Dresda, R.D.G. A nouă Reuniune Trienală a Comitetului ICOM Centru Conservare. Adresa: ICOM-CC90, ICOM, Nationalkomitee der DDR, Wilsdensteiner Strasse 7, DDR 1157 Berlin.

3–7 septembrie, Bruxelles, Belgia, Congresul II C, 1990, „Curățirea, refușul și integrarea”. Adresa: Perry Smith, II C, 6, Buckingham Street, Londres WC2N6BA, Royaume-Uni.

14–19 octombrie, Las Cruces, NM, S.U.A. A șasea conferință internațională „Conservarea arhitecturii în piatră”. Adresa: Michael Taylor, Division of Conservation, Southwest Region, National Park Service, P.O. Box 728, Santa Fe, NM 875040728, S.U.A.

Dată neanunțată, Bruxelles, Belgia, ICCIH 1990, „Conservarea și prezentarea urmelor materiale privind industrializarea în secolele XIX–XX”. Secretariatul conferinței ICCIH 1990: Bissegemplaats 6, B-8620, Bissegem, Belgia.

Sper că sunt în asentimentul celor care au colaborat la rubrica „Evidență, conservare, restaurare” a „Revistei muzeelor și monumentelor”, de a mulțumi colectivului redacțional pentru interesul cu care ne-a primit lucrările și mai ales pentru faptul că acestea au fost publicate integral, chiar și în cazul pieselor de factură cultică, redactorii înțelegind necesitatea afirmării acestei specialități și menținind rubrica și în condițiile de tristă amintire.